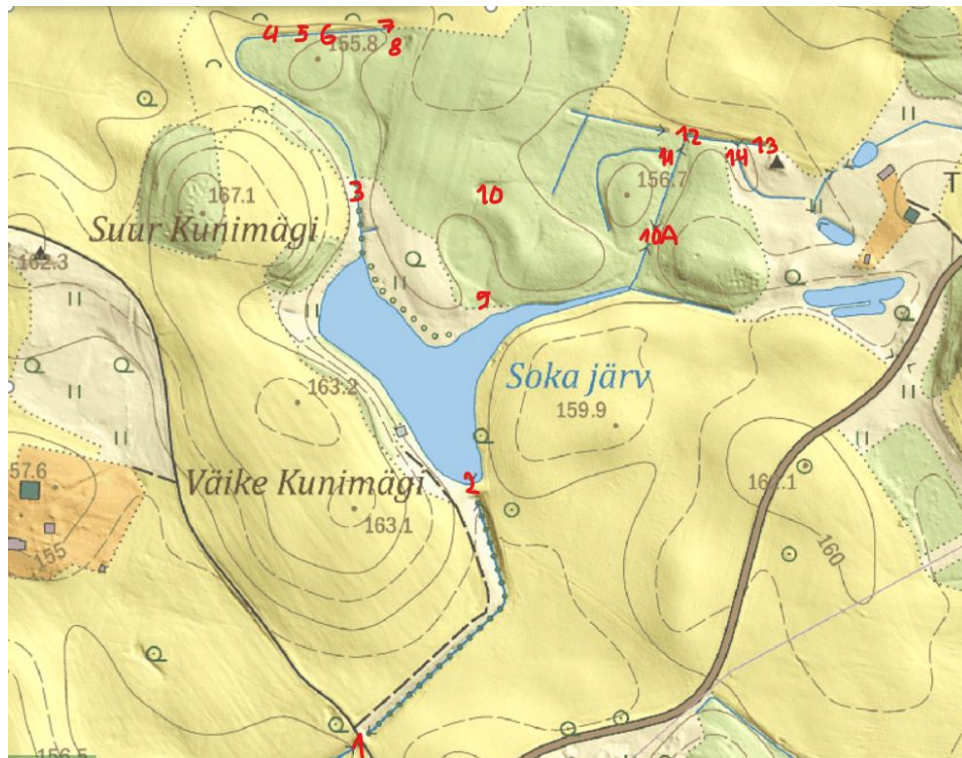

Pringi oja (VEE1011200) ülemjooksu vaatlus

Vaatluse aeg 07.08.25. Vaatleja Marko Vainu

1. Ohtralt vett voolas truupi:

2. Soka järve pais (PAIS013620). Vesi voolas sisse:

3. Paisutuse mõju all olev, seisva veega kraavilik veekogu:

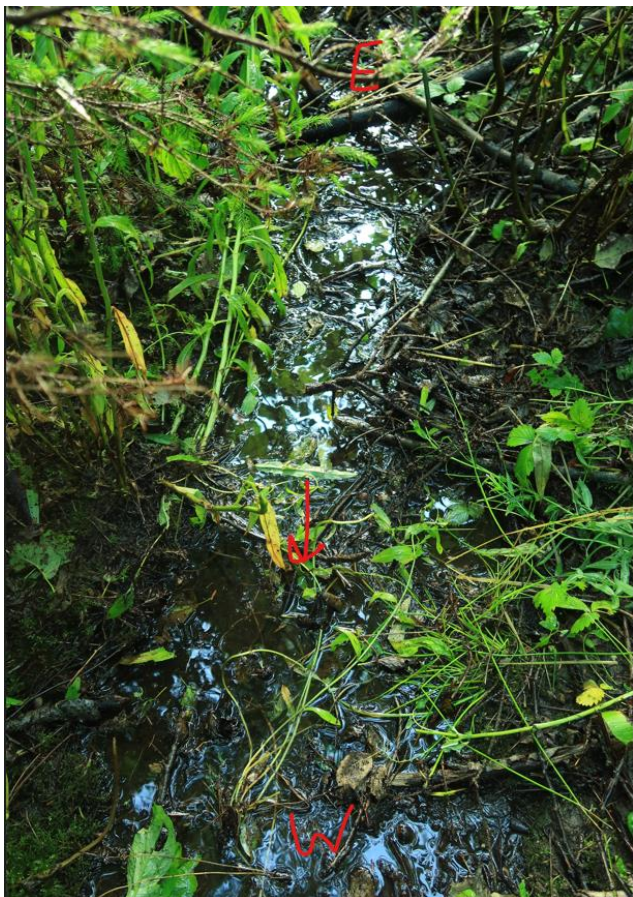

4. Paksult lodumadarat täis kraav, vesi oli põhjas, aga ei voolanud:

5. Vett oli vähem, aga voolas. Vooluhulk oli alla 1 l/s.

6. Tilluke nire kraavi põhjas:

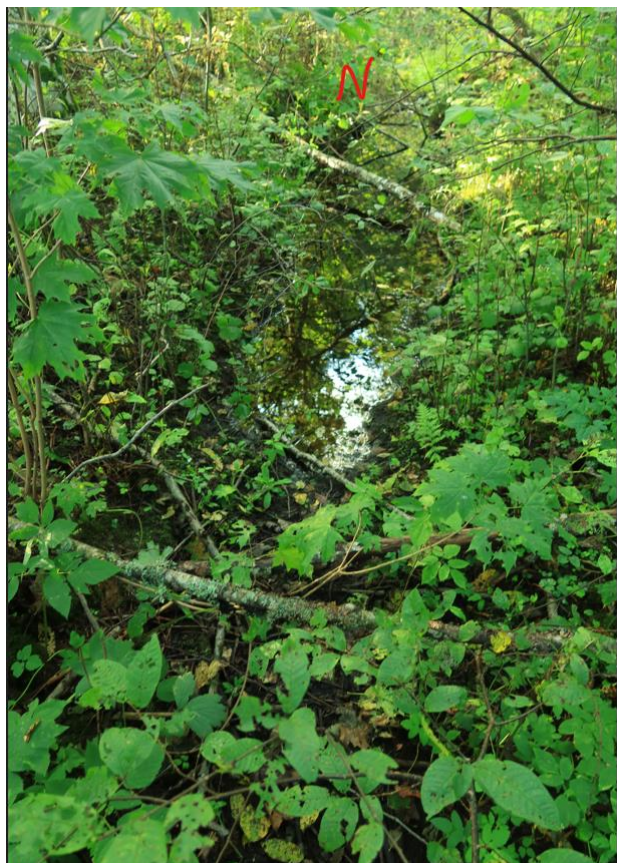

7. Kraavi alguses oli lombiti seisvat vett. Ei meenuta oja algust:

8. Kraavi otsast lõuna pool oli vesine lõosilmadega lomp. Kraavisüvendisse siit vesi ei voolanud.

9. Põhjapoolses lohus oli lomp ja ka väljavoolunõva, aga väljavoolu sellest paisjärve polnud:

10. Vesine, aga väljavooluta lomp.

10A. Vesi oli sügav, aga voolu oli näha.

11. Läänest tulev kraav on olemas. Selle põhjas oli vesi, aga voolas väga vähe.

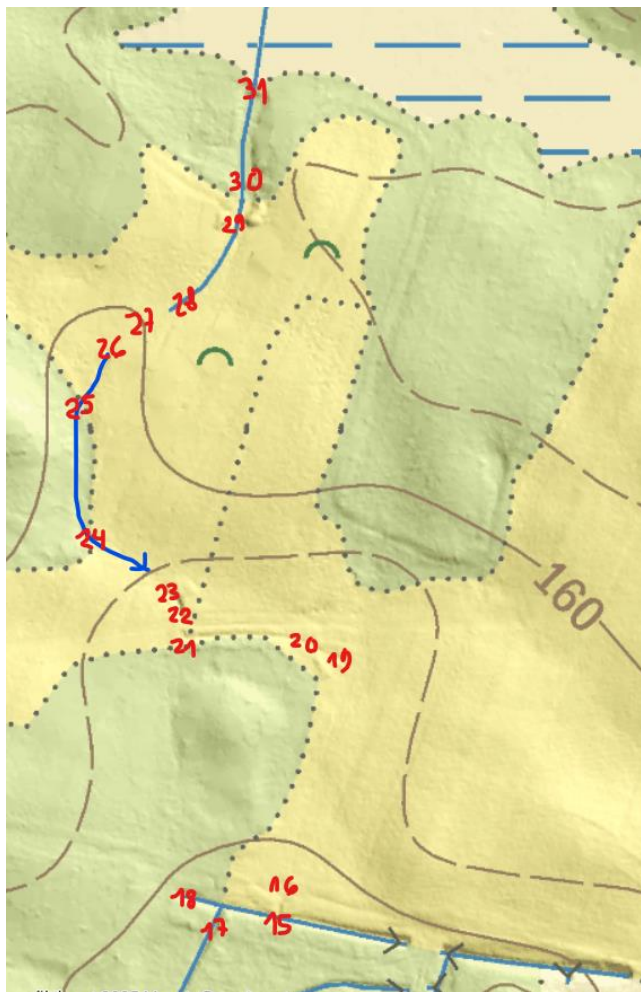
12. Vett voolas nii läänest kui idast. Lääne poolt truubist voolas rohkem. Taimestik oli tihe:

13. Samblane kraavi ots. Oli niiske, aga voolavat vett polnud:

14. Lõuna poolt truubist vesi voolas, aga mitte väga palju.

15. Põhja poolt, heinamaa pealt voolas ohtralt vett idasuunalisse kraavi:

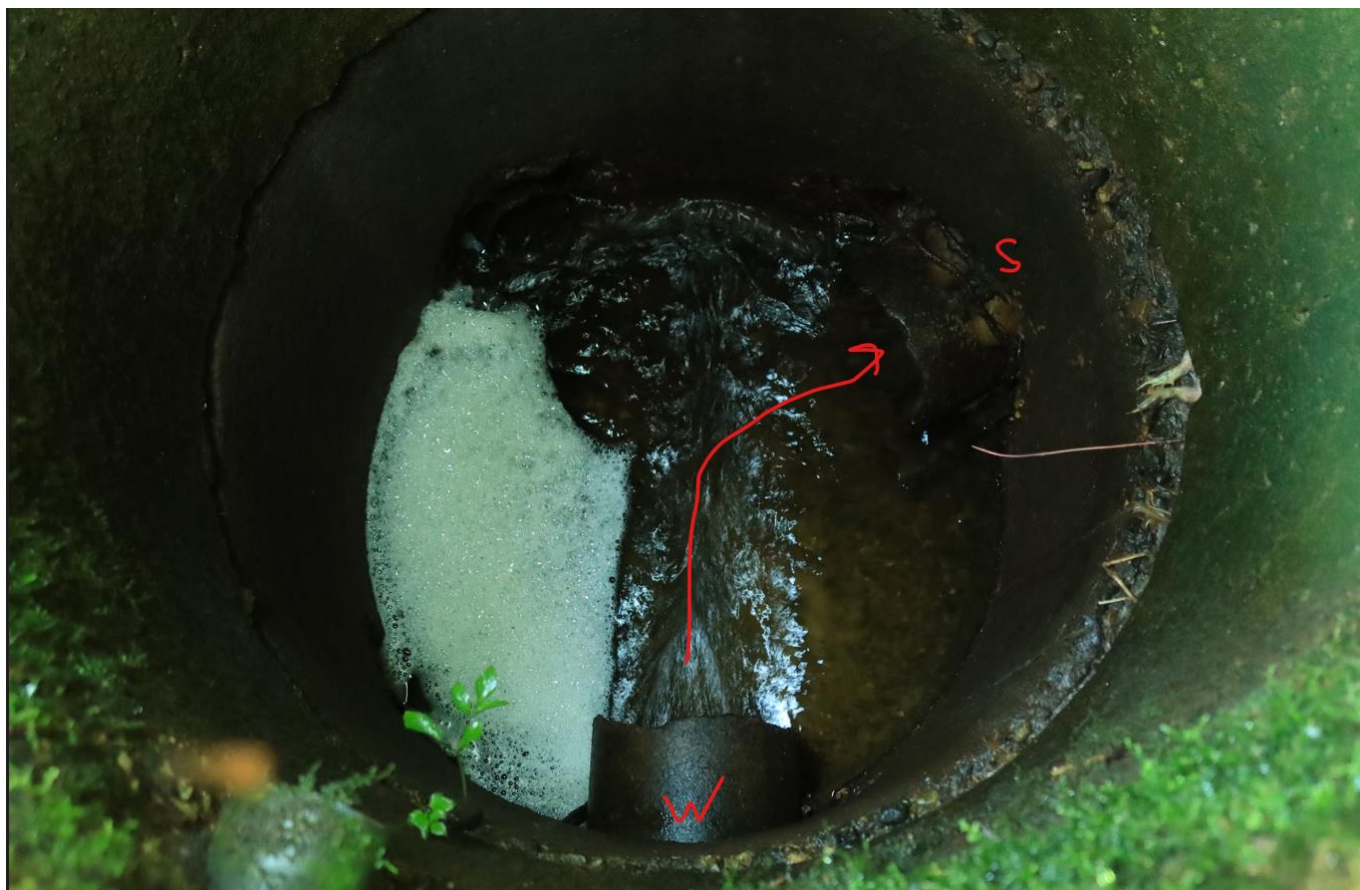
16. Põllu peal oli nagu tõusuallikas, vähemalt 60 cm sügavune auk, millest voolas ohtralt vett välja. Et tegelikult pole tegemist allikaga, vaid kuivendussüsteemi väljavoolukohaga, viitas asjaolu, et vee temperatuur oli 18°C. Taimestiku põhjal (kasvasid isegi võhumõõgad) on väljavool toimunud aastaid:

17. Lõunast tuleva kraavi põhjas oli väga väike nire.

18. Lääne poolt tulevas kraavis oli vett, aga see seisis.

19. Heinamaa servas on kaev, kuhu voolas lääne poolt toru kaudu ohtralt vett sisse ja kust voolas vesi toru kaudu lõunasse vaatluspunkti 16 poole:

20. Kaevu suunas kulgeb madal vagu, aga see oli vaatluse ajal kuiv.

21. Põhja pool on pinnasetee all truup (**ETAKis puudu**). Läbi truubi voolas veidi vett, kuid see jäi kõik pidama truubist lõuna pool olevasse liivapõhjalisse sügavasse lombi. Sellest edasi vesi ei voolanud. Punktis 19 olevasse kaevu viiv toru peab järelkult kulgema selle sama nõva all ning mööda pinda voolav vesi sellesse neelduma:

22. Vesi voolas lõuna poole truupi. Vooluhulk oli väiksem, kui see mis punktis 19 toru kaudu lääne poolt kaevu voolas. Seega ilmselt neeldub osa vett nõva all kulgevasse torusse juba varem kui punktis 21 olevas lombis:

23. Vesi nirises kitsasse, meetrisügavusse, peaaegu liivakivi tugevusega kanjonisse:

24. Voolas selgesti eristuv sängis nireke:

25. Mida kaugemale ülesvoolu läksin, seda rohkem vett näis ojas voolavat:

26. Ojake voolas poole m sügavuses liivases sängis:

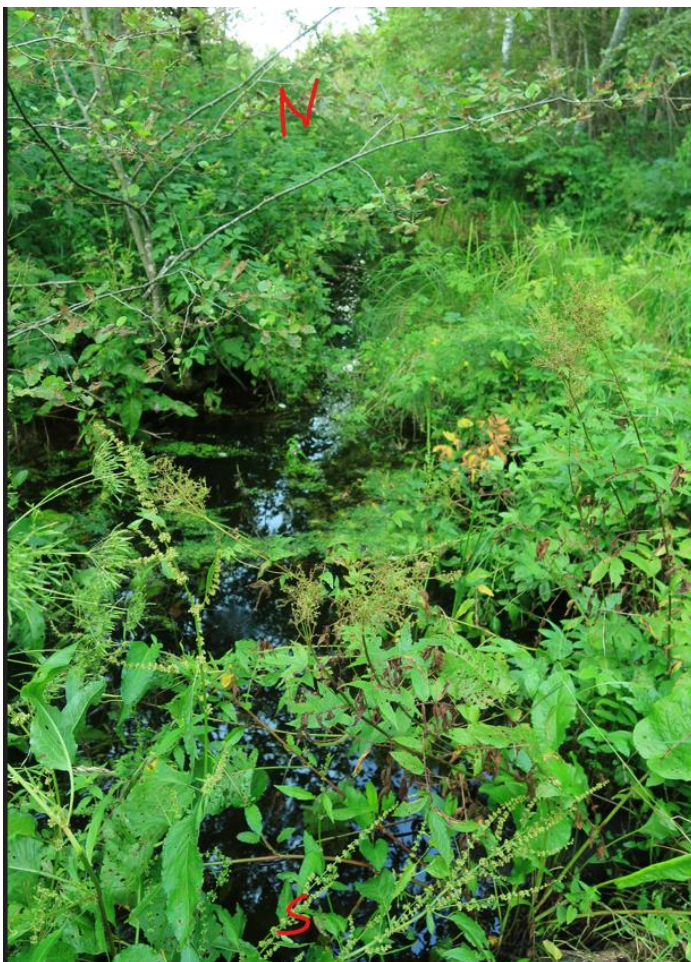
27. Selles lõigus voolas vesi oblikate vahel umbes viie meetri laiusele alale laiali valgunult. Hargnes vahepeal taimestiku vahel mitmesse harusse, mis koondusid vaatluspunktiks 26:

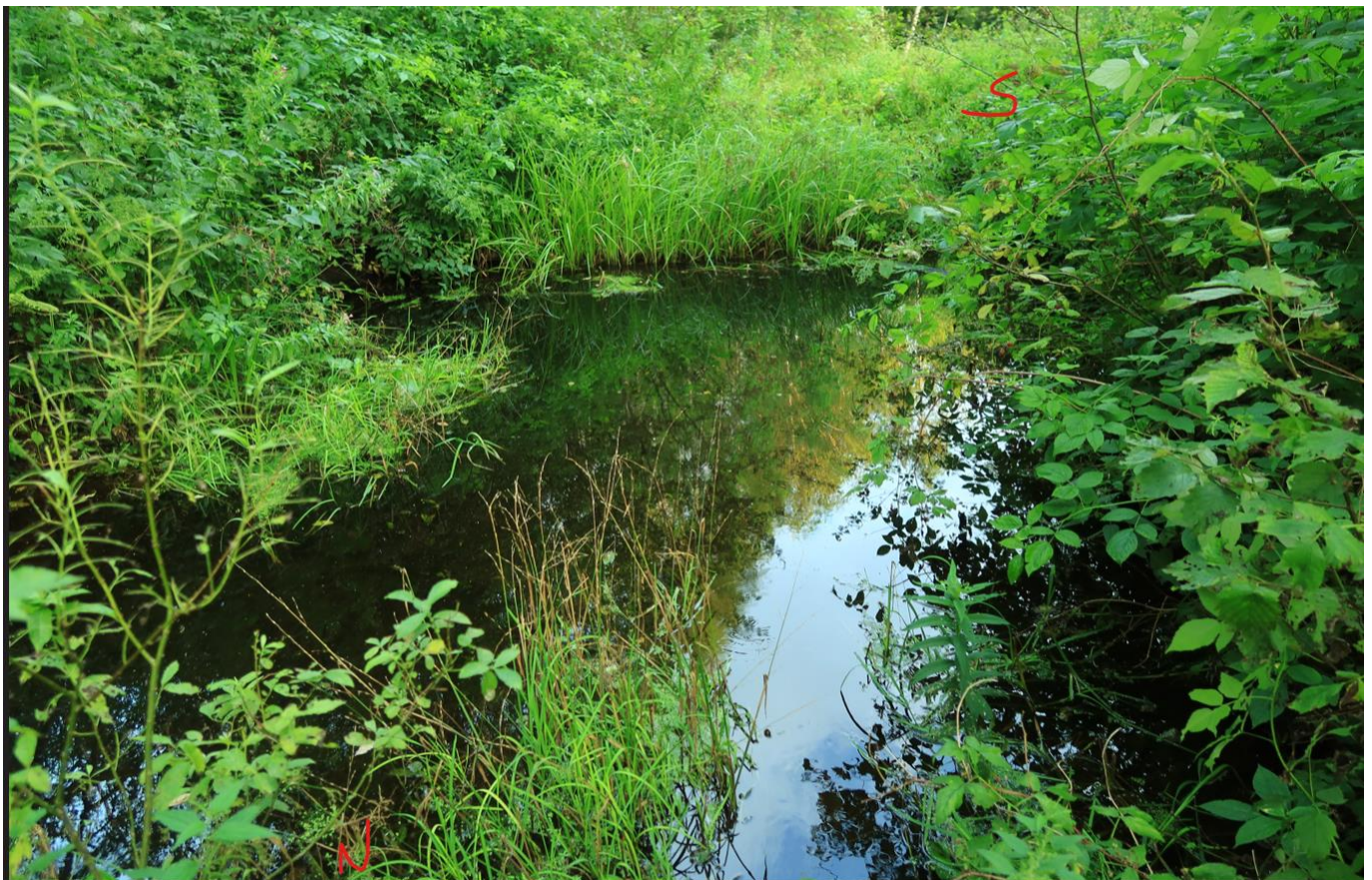
28. Siin voolas jälle selges sängis:

29. Nii vana ja taimestunud koprapais, et kobraste tegutsemisjälgi oli raske näha. Mõned pehkivad palgid olid voolusuunaga risti. Vesi voolas suure kiirusega paisust alla ning sellest põhja pool oli sügav, seisva veega lomp. Lombist ida pool oli mineraalsest pinnasest puudega kaetud hunnik. See viitab, et lomp on ilmselt kaevatud, mitte ainult kobraste paisutatud:

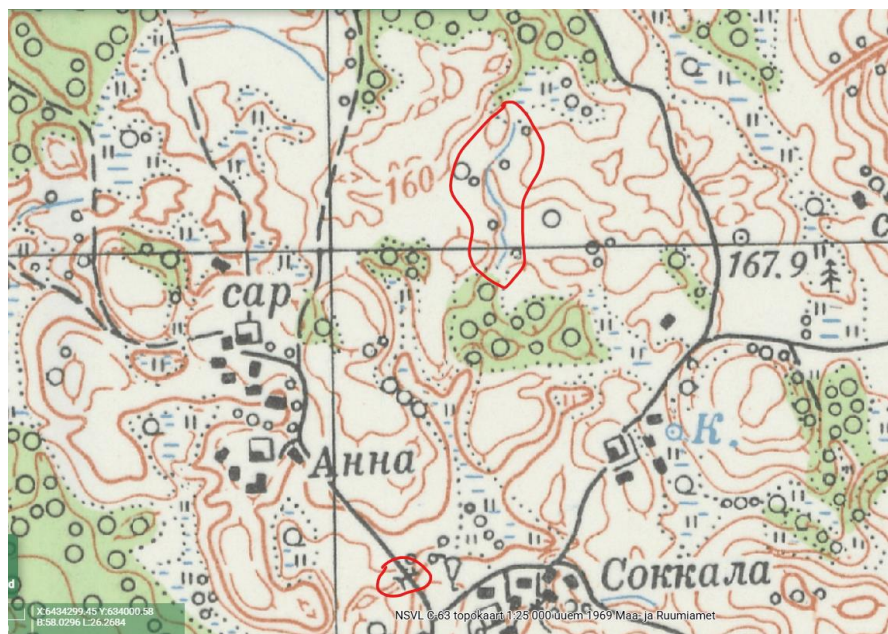
30. Kui punktis 29 oli kahtlus, kas pais on inim- või kopratekkeline, siis siin on kindlasti muistne koprapais. Näha oli rohkem tüvesid. Vesi voolas üle paisu:

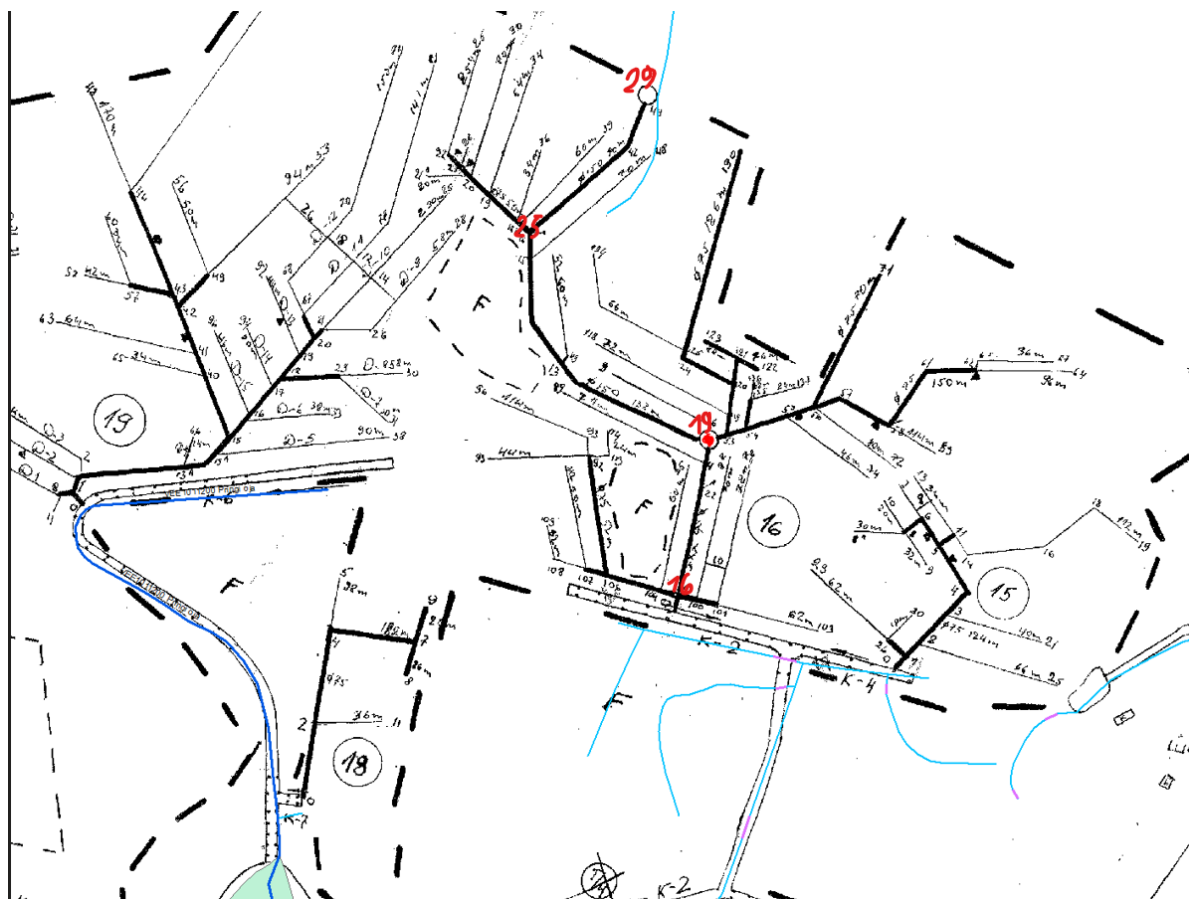
31. Veel üks lai koprapais.

Olukord ajaloolistel kaartidel:

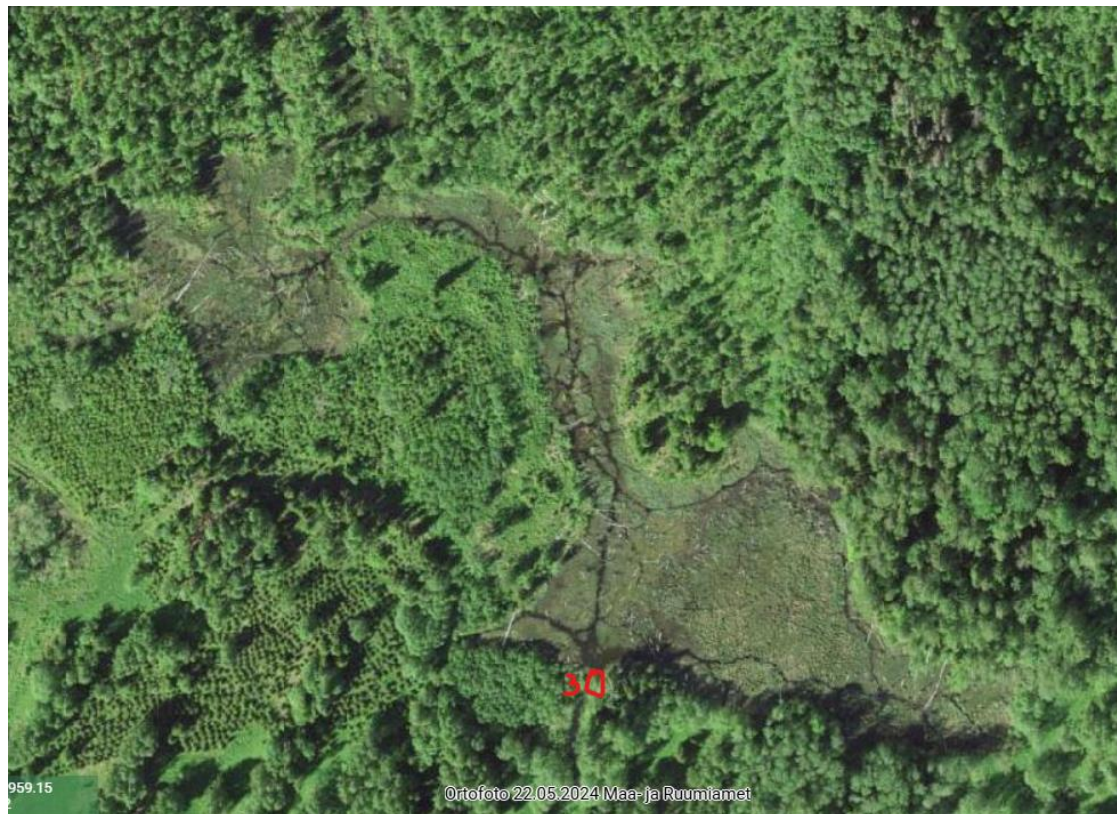
Ajaloolistel kaartidel Pringi oja ülemjooksu selgelt kujutatud pole. NL 1:25 000 kaardil 1969. aastast on peal vaatluspunktide 30 ja 21 vahel olev ojake ning vaatluspunktis 1 olev sild:

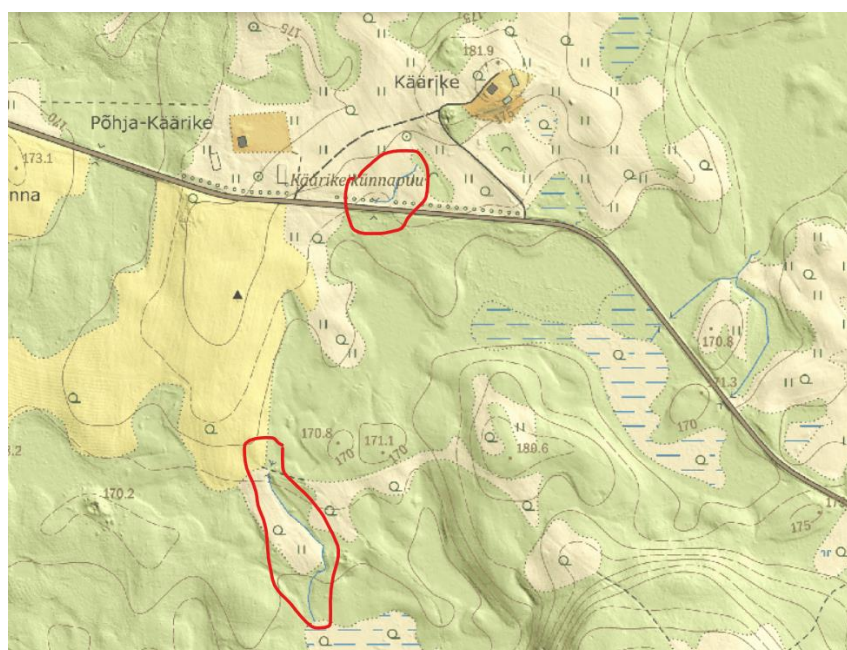
Kibena maaparandussüsteemi teostusjoonisel on kujutatud maaparandussüsteemi põhjapiiril, vaatluspunktis 29 asuvat kaevu ning sellest algavat toru. Tõenäoliselt on toru algus selles vaatluspunktis oleva veesilma põhjas ning koprad on toru täitnud. Seepärast voolab vesi mööda maapinda. Üldjoontes jälgib maapealse voolusängi asukoht toru asukohta. See viitab, et toru ongi paigutatud kunagise ojasängi alla. Kui vesi taas mööda maapinda voolama hakkas, leidis see taas maastikus kulgeva voolunõva üles. Kohtades, kus uus kujunev voolusäng on uuristanud piisavalt sügavale, imbub vesi ilmselt läbi sängi põhja torusse. See selgitaks, miks vaatluspunktide 26 ja 22 vahel vooluhulk ojas vähemaks jäi ning punktist 21 enam mööda maapinda edasi ei voolanudki. Oluline on, et maaparandussüsteemi joonisel on punktist 29 kaevuga algav toru süsteemis kõige pikem ning kõige suurema läbimõõduga. See toetab arvamust, et toru markeerib ajaloolist Pringi oja ülemjooksu asukohta.

Järeldused: Pringi oja praegune lähtelõik kuni Soka järveni (vaatluspunktid 3 kuni 7) on välimuselt täies pikkuses kraavilik ning paisutuse mõjualast ülesvoolu ka veevaene. Peamine Soka järve toide tuleb kirde suunalt. Kuigi ka sealne veejuhe on järve lähedal kraavilik ning osaliselt torustatud, siis torust ülesvoolu voolab see looduslikus sängis. Ajaloolistel kaartidel on kujutatud looduslikku vooluveekogu ainult selles suunas. Vaatlusel oli võimalik vooluveekogu jälgida kuni vaatluspunkti 31, kuna kaugemal ülesvoolu on ulatuslik kibraste poolt üleujutatud küngaste vaheline sopilise kujuga soo. Tõenäoliselt aga oleks ojasäng ilma paisutuse mõjuta jälgitav selles soos vaatluspunktist 30 palju kaugemal ülesvoolu. Ka näiteks 2024. aasta ortofotol on vaba veega säng üleujutusosalal eristatav:

Võimalik, et sängi koondunud veevool on jälgitav soost põhja pool kuni Käärrike taludeni, kuna põhikaardile on seal kaks katkendlikku ojakest kaardistatud. Käesoleva vaatluse ajal sinna ei jõutud:

Seega on olemasolevate teadmiste põhjal **sobilik lugeda Pringi oja lähteks vähemalt vaatluspunkti 31 või ükskõik, millist muud punkti sellest põhja pool üleujutatud soos, kuhuni on võimalik ETAKis vooluveekogu säng kaardistada**. Vaatluspunktide 21 ja 19 vahel tuleks ojale kaardistada maa-alune telg.